

DECIZIE

07 octombrie 2020

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecătorii

Svetlana Filincova
Galina Stratulat
Dumitru Mardari
Nicolae Craiu
Iurie Bejenaru

examinând cererea de recurs declarată de Lungu Ștefan,
în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Lungu Ștefan
împotriva Ministerului Justiției, intervenient accesoriu Procuratura Generală cu
privire la constatarea încălcării dreptului la judecare în termen rezonabil a cauzei
și încasarea prejudiciului material și moral,

împotriva deciziei din 27 mai 2020 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost
respinsă cererea de apel declarată de Lungu Ștefan și a fost menținută hotărârea
Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 04 iulie 2019,

c o n s t a t ă:

La 22 ianuarie 2019, Lungu Ștefan a depus cerere de chemare în judecată
împotriva Ministerului Justiției al RM, intervenient accesoriu Procuratura
Generală al RM privind constatarea faptului încălcării dreptului la examinarea
cauzei penale în termen rezonabil, încasarea prejudiciului material și moral.

În motivarea acțiunii reclamantul a menționat că, la sfârșitul anului 2008,
Vicol Andrei, prin înșelăciune și abuz de încredere, i-a vândut terenul cu numărul
cadastral XXXXX, situat în XXXXX, la prețul de 11000 euro, comunicându-i că,
terenul respectiv are destinația pentru construcție, urmînd ca ulterior să fie
perfectate actele necesare de proprietate pe numele său.

A menționat că în realitate, lotul de teren menționat este situat în extravilan,
are destinația de teren agricol și niciodată nu a avut statutul de teren cu destinație
pentru construcție.

Astfel, Vicol Andrei, prin înșelăciune și abuz de încredere, a însușit de la el
suma de 11000 euro. Pe parcursul a 5 (cinci) ani de zile, Vicol Andrei s-a eschivat,
prin diferite metode, de la obligațiunile de a restitui suma de 11000 euro, ca
rezultat, la 09 iulie 2014 a fost pornită cauza penală nr. XXXXX în cadrul căruia
acesta a fost recunoscut bănuțit.

La data de 10 iulie 2014, prin ordonanța organului de urmărire penală, reclamantul a fost recunoscut ca parte civilă pe caz.

La data de 04 noiembrie 2015, în temeiul art. 219, 221, 222 CPP, în cadrul urmăririi penale, la Procuratura sect. Buiucani mun. Chișinău, a depus o acțiune civilă împotriva bănuțului Vicol Andrei.

La data de 14 decembrie 2015, reclamantul a depus o plîngere la Procuratura Generală prin care a sesizat despre acțiunile ilegale ale organului de urmărire penală din cadrul Inspectoratului de Poliție Buiucani și a procurorilor, însă nu a primit nici un răspuns.

La 19 februarie 2016, reclamantul a depus o plîngere, în baza art. 313 din CPP, către judecătorul de instrucție al Judecătoriai sect. Buiucani, mun. Chișinău prin care a solicitat constatarea încălcării drepturilor sale fundamentale - la justiție, la un proces echitabil și la un recurs efectiv.

La 18 aprilie 2016, judecătorul de instrucție al Judecătoriai sect. Buiucani, mun. Chișinău, a emis o încheiere irevocabilă prin care a admis plîngerea depusă, și a obligat procurorii din Procuratura sect. Buiucani, mun. Chișinău să lichideze încălcările constatate. Cu toate acestea, încheierea irevocabilă a judecătorului de instrucție din 18 aprilie 2016, nu a fost executată, iar reclamantul ca parte vătămată, nu a fost citat, audiat, informat despre mersul urmăririi penale, despre acțiunea civilă, sau despre vreo decizie emisă pe cauza penală nr. XXXXX.

Ulterior, la 07 iulie 2016, reclamantul a depus o plîngere către Procuratura Generală, în baza art. art. 298-299 CPP, împotriva acțiunilor ilegale ale organului de urmărire penală din cadrul IP Buiucani și a procurorului în Procuratura sect. Buiucani, mun. Chișinău, că nu conduce urmărirea penală, dar participă la mușamalizarea cauzei penale.

La 10 august 2016, a primit o ordonanță privind refuzul plîngerii din 07 iulie 2016, întocmită tot de procuror, împotriva căruia a depus plîngere.

La data de 24 septembrie 2016, procurorul a emis o ordonanță prin care a dispus scoaterea persoanei Vicol Andrei de sub urmărirea penală și clasarea procesului penal.

La 06 octombrie 2016, reclamantul a depus o plîngere către procurorul ierarhic superior, în baza art. 299-299¹ CPP, împotriva ordonanței de clasare a procesului penal din 24 septembrie 2016, iar la 26 octombrie 2016 a primit o ordonanță de refuz în examinarea plîngerii din 06 octombrie 2016.

La 01 noiembrie 2016, a depus plîngere în baza art. 313 CPP, către judecătorul de instrucție al Judecătoriai sect. Buiucani mun. Chișinău, iar la 01 decembrie 2016 Judecătoria sect. Buiucani, mun. Chișinău a emis o încheiere prin care a respins plîngerea depusă și a menținut în vigoare ordonanțele ilegale ale procurorilor.

La 07 decembrie 2016, a depus recurs la Curtea de Apel Chișinău împotriva încheierii Judecătoriai sect. Buiucani mun. Chișinău din 01 decembrie 2016 împotriva ordonanței privind clasarea procesului penal emisă de procurorul în Procuratura sect. Buiucani mun. Chișinău și împotriva ordonanței de refuz în examinarea plîngerii din 21 octombrie 2016 emisă de procuror.

La 27 februarie 2017, Colegiul penal al Curții de Apel Chișinău a emis o decizie irevocabilă prin care a admis recursul declarat, cu casarea încheierii Judecătoriai sect. Buiucani, mun. Chișinău din 01 decembrie 2016; declararea

nulității ordonanței procurorului din 24 septembrie 2016, privind scoaterea persoanei de sub urmărirea penală și clasarea procesului penal și respectiv, ordonanței procurorului ierarhic superior din 21 octombrie 2016, cu reluarea urmăririi penale la caz, și remiterea procesului penal nr. 2014031769 procurorului pentru înlăturarea neajunsurilor stabilite.

A susținut reclamantul, că au trecut 5 ani și 6 luni, însă decizia irevocabilă a Curții de Apel Chișinău din 27 februarie 2017, nu a fost executată, nu au fost lichidate neajunsurile stabilite de Colegiul Penal, nu a fost citat, audiat, nu s-a întreprins nici o măsură prevăzută de Codul de Procedură Penală pentru a finisa urmărirea penală și a trimite dosarul în instanța de judecată.

Astfel, finisarea urmăririi penale pe cauza nr. XXXXX și trimiterea în instanța de judecată, se tergiversează intenționat timp de 5 ani și 6 luni cu încălcarea gravă a dreptului la examinarea în termen rezonabil a cauzei.

La 05 februarie 2018, cu toate că legea prevede dreptul de a se adresa direct în instanța de judecată, (art. 20 CPP) a expediat o cerere (prealabilă) către Procuratura Generală prin care a solicitat urgentarea finisării procedurii penale nr. XXXXX și trimiterea dosarului în judecată, însă răspuns la plîngere nu a primit.

La 12 martie 2018, în baza art. art. 20, 300, 313 CPP, a înregistrat o plîngere în cancelaria Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani cu nr. 8079, prin care a solicitat emiterea unei încheieri judecătorești privind obligarea procurorului să urgenteze finisarea urmăririi penale nr. XXXXX și trimiterea dosarului în judecată, însă plîngerea nu a fost examinată, iar răspuns sau încheiere judecătorească nu a primit.

La 17 ianuarie 2019 a mai expediat o plîngere către Procuratura Generală prin care a solicitat urgentarea finisării procedurii penale nr. XXXXX și trimiterea dosarului în judecată, or, nici la această plîngere nu a primit răspuns.

La data de 21 ianuarie 2019 a mai depus o plîngere către judecătorul de instrucție din cadrul Judecătoriei Chișinău, sediul Ciocana.

În concluzie, a menționat că acțiunile ilegale ale organului de urmărire penală și a procurorilor comise în cadrul dosarului penal nr. XXXXX din 09 iulie 2014, cad sub prevederile Legii nr. 87 din 21.04.2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărîrii judecătorești.

A declarat că în calitate de parte vătămată, s-a comportat conform legislației în vigoare, s-a prezentat la toate citațiile organului de urmărire penală, la toate ședințele de judecată, a întocmit și a prezentat în termenul stabilit de lege explicațiile, probele, acțiunea civilă și alte documente necesare pentru soluționarea cauzei, iar tergiversarea examinării și judecării cauzei se datorează exclusiv comportamentului abuziv a organului de urmărire penală și procurorilor care intenționat au tergiversat și tergiversează finisarea cercetării cauzei penale din 09 iulie 2014.

A susținut reclamantul, că finisarea cercetării prezentei cauze penal, pentru el este extrem de importantă, întrucât este vorba despre încălcarea dreptului la examinarea și finisarea în termen rezonabil a cauzei penale pornită încă la 09 iulie 2014, persoana vinovată a prejudiciat familia Lungu de sume deosebit de mari, care timp de 5 (cinci) ani nu le pot recupera.

Estimează mărimea prejudiciului material în mărime de 11000 euro (217800) lei, suma admisă prin ordonanțele procurorului, organului de urmărire penală și încheierile judecătorești, iar prejudiciul moral în mărime de 45000 lei care este cu mult mai mică decât sumele oferite de Curtea Europeană pentru Drepturile Omului în cauze similare decise împotriva Moldovei, cauzat prin: sentimente de frustrare cauzate de caracterul ilegal al acțiunilor organului de urmărire penală și a procurorilor, comise vădit contrar legislației; în suferințe continue din cauza nenumăratelor refuzuri de a examina cauza penală în termen rezonabil și trimiterea în judecată; anxietate cauzată de incertitudinea creată de procurori și ofițeri de urmărire penală, din comportamentul cărora a înțeles că ilegalitățile comise în privința familiei Lungu, în viziunea lor este o normă de drept; dificultatea în depășirea obstacolelor impuse de acțiunile ilegale din cauza ignorării intenționate a legislației în vigoare naționale și crearea condițiilor pentru a-și apăra drepturile numai în instanța Curții Europene, suferind astfel cheltuieli materiale suplimentare.

A indicat reclamantul, că prejudiciul material și moral este în directă legătură cu acțiunea ilegală a organului de urmărire penală și a procurorilor. Este înafara oricăror dubii că a fost pornită o cauză penală încă la 09 iulie 2014, însă prin refuzurile repetate și nemotivate de a cerceta cauza penală, în termen procedural, procurorii au trecut peste termenul rezonabil necesar pentru examinarea cauzei penale din 09 iulie 2014, iar circumstanțele în care procurorii refuza să acționeze, a provocat daune morale și materiale irecuperabile, încălcarea obligațiilor și a competenței prevăzute de lege de către organul de urmărire penală și procurori i-au cauzat prejudiciu moral care dă temei pentru răspunderea delictuală a statului.

În drept, acțiunea a fost întemeiată pe prevederile art.166-167 Codul de procedură civilă, Legea 87 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești și art. 454 Cod contravențional.

Prin hotărârea Judecătoriei Chișinău sediul Centru din 04 iulie 2019 acțiunea a fost respinsă ca neîntemeiată.

Prin decizia din 27 mai 2020 a Curții de Apel Chișinău a fost respinsă cererea de apel declarată de Lungu Ștefan și a fost menținută hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 04 iulie 2019.

La 09 iulie 2020 prin intermediul oficiului poștal Lungu Ștefan a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea acestuia, casarea integrală a deciziei recurate cu restituirea pricinii spre rejudecare în instanța de apel.

În motivarea recursului a invocat dezacordul cu decizia contestată, pe care o consideră ilegală, adoptată cu încălcarea esențială a normelor de drept procedural și din acest considerent pasibilă de a fi casată cu restituirea pricinii spre rejudecare în instanța de apel.

Menționează că instanța de apel a judecat apelul în absența sa. Susține că a primit citația la data de 02 iunie 2020, iar decizia instanței de apel a fost pronunțată la 27 mai 2020, astfel s-a aflat în imposibilitate de a se prezenta în ședință.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

În circumstanțele date, recursul declarat de Lungu Ștefan, la 09 iulie 2020, este depus în termenul prevăzut de lege.

În conformitate cu art. 441 Cod de procedură civilă, în cazul în care recursul este considerat admisibil, un complet din 5 judecători examinează fondul recursului.

Prin încheierea din 23 septembrie 2020 a Curții Supreme de Justiție completul din 3 judecători a considerat recursul admisibil și a decis examinarea acestora în fond de un complet din 5 judecători.

În conformitate cu art. 442 alin. (1) Cod de procedură civilă, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

În conformitate cu art. 444 Cod de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Studiind materialele dosarului, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a admite recursul, de a casa decizia instanței de apel și a restitui pricina spre rejudecare în instanța de apel din considerentele ce urmează.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită pricina spre rejudecare în instanța de apel în toate cazurile în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

În conformitate cu art. 432 alin. (3) lit. b) Codul de procedură civilă, se consideră că normele de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care pricina a fost judecată în absența unui participant la proces căruia nu i s-a comunicat locul, data și ora ședinței de judecată.

Din materialele dosarului, și anume din procesul verbal al ședinței de judecată al instanței de apel din 27 mai 2020 rezultă că apelul declarat de către Lungu Ștefan a fost judecat în absența acestuia (f.d. 42-43).

În conformitate cu art.102 alin. (1) din Codul de procedură civilă, instanța înștiințează prin citație participanții la proces, martorii, experții, specialiștii și interpreții privitor la locul, data și ora ședinței de judecată sau la locul, data și ora efectuării unor acte de procedură.

În conformitate cu art. 102 alin. (3) și (4) Codul de procedură civilă, comunicarea citației se realizează prin înmânarea ei participanților la proces, martorilor, experților, specialiștilor, interpreților astfel încât aceștia să se poată pregăti de proces și să se prezinte la timp în fața instanței. Citația se înmânează părții cu cel puțin 3 zile înainte de data judecării.

Iar, în conformitate cu art. 105 alin. (1) Codul de procedură civilă, citația și înștiințarea se trimit prin scrisoare recomandată cu aviz de primire sau prin persoana împuternicită de judecată. Data înmânării citației sau înștiințării se înscrie pe citație sau înștiințare în partea care se înmânează destinatarului, precum și pe cotor, care se restituie instanței.

Prin prisma normelor enunțate, instanța de recurs constată că, la materialele dosarului conform citație nr.2a-938/20 din 13 mai 2020 a fost înștiințat apelantul Lungu Ștefan și intimatul Ministerul Justiției despre examinarea cererii de apel declarată de Lungu Ștefan împotriva hotărârii Judecătoria Chișinău sediul Centru din 04 iulie 2019 pentru data de 27 mai 2020, ora. 12.00 (f.d.37).

Conform avizului de recepție Lungu Ștefan a recepționat citația la data de 02 iunie 2020 (f.d.39), iar decizia instanței de apel a fost pronunțată la 27 mai 2020, prin urmare constituie o încălcare a normelor de procedură prevăzute la art. 432 alin. (3) lit. b) din Codul de procedură civilă. Per ansamblu, această împrejurare a condus la încălcarea dreptului la un proces echitabil al lui Lungu Ștefan garantat la art. 20 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova și art. 6 parag. 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

Astfel, Colegiul menționează că în conformitate cu art. 379 alin. (1) din Codul de procedură civilă se impune obligația instanței de apel de a judeca apelul doar în cazul citării legale a apelantului și a reprezentantului acestuia, iar atunci când nu există date cu privire la respectarea procedurii înștiințării, procesul se amână.

Cu toate acestea, instanța de apel fără a întreprinde toate măsurile necesare în vederea înștiințării legale a apelantului, a judecat apelul declarat de Lungu Ștefan în lipsa ultimului, ceea ce constituie o încălcare în mod direct a dreptului ultimului la un proces echitabil, cât și principiul egalității armelor statuat de art.6 al Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, or unul din principiile ale procesului echitabil este contradictorialitatea între părțile care sunt parte a procesului. Pentru a răspunde exigențelor articolului enunțat procedura în fața instanțelor judiciare trebuie să aibă un caracter contradictoriu, un concept similar celui al egalității armelor. Principiul contradictorialității presupune, în fond, posibilitatea pentru părțile în proces de a li se aduce la cunoștință toate dovezile invocate și observațiile formulate și de a face comentarii în legătură cu ele.

În conexiunea celor relatate, se constată că judecând cererea de apel în lipsa apelantului Lungu Ștefan, instanța de apel nu a asigurat disponibilitatea în drepturi a participantului la proces, ce constă în posibilitatea, în primul rând, de a dispune liber de dreptul subiectiv material sau de interesul legitim supus judecării, precum și de drepturile procedurale, de a alege modalitatea și mijloacele procedurale de apărare, astfel, prin urmare fiind admisă încălcarea prevederilor art. 27 alin. (1) Codul de procedură civilă.

Sub acest aspect și reieșind din constatările enunțate, instanța de recurs conchide că pricina a fost judecată cu încălcarea normelor de drept procedural, iar având în vedere faptul că eroarea comisă nu poate fi corectată de instanța de recurs, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a admite recursul, de a casa decizia instanței de apel cu restituirea pricinii spre rejudecare în instanța de apel.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e :

Se admite recursul declarat de Lungu Ștefan.

Se casează decizia din 27 mai 2020 a Curții de Apel Chișinău, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Lungu Ștefan împotriva Ministerului Justiției, intervenient accesoriu Procuratura Generală cu privire la constatarea încălcării dreptului la judecare în termen rezonabil a cauzei și încasarea prejudiciului material și moral, cu trimiterea pricinii spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune nici unei căi de atac

Președintele ședinței,
judecătorul

Svetlana Filincova

Judecătorii

Galina Stratulat

Dumitru Mardari

Nicolae Craiu

Iurie Bejenaru